Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Lapinjärvi 17.10.2022

Eduskunta
Valtionvarainvaliokunnan maatalousjaosto

Viite HE 154/2022 vp.

Valtion talousarvio vuodelle 2023 – luonnonvaratalous/kalatalous

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiasta.

1. Yleistä

Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on noin 8 %, ja vähittäiskaupassa oleva kala on pääosin tuotua. Tällä hetkellä rekisteröityjä I luokan kaupallisia kalastajia merialueella on 420 ja sisävesillä 318 (tilanne 12/2021). Todellisuudessa kaupallista kalastusta pääelinkeinoa harjoittavien määrä on pienempi. Merialueella alle 200 yksikköä vastaa pääosasta saaliista. Rannikko- ja avomerikalastuksen tilanne on vaikea, kun taas sisävesikalastuksen tilanne on jonkun verran parempi (liitteessä 1 kehitystä kuvaavia dioja).

Ukrainan kriisin vaikutukset suomalaiseen kalatalouteen ja kalastuselinkeinoon **ovat vakavat**. Voimakkaasti kohonneet kustannukset, erityisesti polttoaineiden osalta, vaikuttavat suoraan kalastusyritysten toimintaan ja etenkin avomerikalastukseen ja sisävesien troolikalastukseen. Sekä kalan maailmanmarkkinoilla että kotimaan markkinoilla on tapahtunut suuria muutoksia, ja tilanne tullee olemaan epävakaa pitkän aikaa. Kalan kulutus kotimarkkinoilla tulee todennäköisesti vähentymään taloudellisen tilanteen kiristyessä. Kyse ei ole hetkellisestä kriisistä, vaan tilanne tulee olemaan vaikea kalastusyritysten kannalta pitkään.

Vuonna 2022 valmisteltu kriisitukijärjestelmä (Valtioneuvoston asetus kalastus- ja vesiviljelyalan yrityksille Ukrainaan kohdistuneesta Venäjän hyökkäyksestä johtuvan taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettävästä avustuksesta) saadaan käyttöön loppusyksyn aikana. SAKL painottaa, että tuen tuoma apu on vain väliaikainen ja tilanne tulee olemaan vaikea myös jatkossa. Tämän takia ammattikalastuksen tilannetta ja kalastusyritysten toimintamahdollisuuksia tulisi katsoa huomattavasti laajemmin.

Ammattikalastuksen toimintamahdollisuuksia, myös osana kotimaista huoltovarmuutta, tulisi erityisesti tässä tilanteessa parantaa. Valitettavasti tilanne on pidemmän aikaa ollut päinvastainen, kaupallisen kalastuksen toimintakenttää on jatkuvasti kavennettu ja myös byrokratiaa lisätty. Tiedossa on, että hallinnossa ja yhteiskunnassa on tällä hetkellä monia uusia hankkeita, jotka ennestään vaikeuttavat ammattikalastuksen tilannetta. Nyt viimeistään olisi hallinnon herättävä tilanteeseen, mikäli kotimaista kalan tuotantoa halutaan ylläpitää myös jatkossa.

2. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma

Valtioneuvosto on kesällä 2021 hallitusohjelman mukaisesti hyväksynyt Kotimaisen kalan edistämisohjelman. Ohjelma on hyvin kunnianhimoinen ja tavoitteena on kotimaisen kalan

kulutuksen tuplaaminen vuoteen 2035 mennessä. Vaikka tavoite sellaisenaan on epärealistinen, on suunta (= lisääminen) kannatettava. Tavoitteen osittainenkin saavuttaminen vaatii suuria muutoksia 2010-luvulla harjoitettuun kalastus- ja ympäristöpolitiikkaan. Valitettavasti ei ole vielä merkkejä siitä, että edistämisohjelma olisi tuottanut tai olisi tuottamassa varsinaisia tuloksia.

Ohjelman heikkoutena on, että se paneutuu pääosin kalan kulutuksen lisäämiseen, ja kalaraaka-aineen tuotannon turvaaminen on jäänyt taka-alalle. Eli mistä saadaan kotimaista kalaa kulutuksen tyydyttämiseksi? **On huolehdittava siitä, että kalastuksen perusedellytykset ovat kunnossa ja että meillä Suomessa on kalastusyrittäjiä myös jatkossa**. Kalanjalostuksella on pääsääntöisesti puute kotimaisesta luonnonkalasta. Tilanne on merkillinen ja kansantalouden kannalta valitettava: kotimaisen pyydetyn kalan kysyntä lisääntyy, mutta tuotantoedellytyksiä ei ole saatu sellaiseen kuntoon siten, että kysyntään pystyttäisiin vastaamaan.

3. Suomen EMKVR-ohjelma, byrokratia, verotus ja toimintatilan kutistuminen

EU:n komissio hyväksyi vuosien 2021–2027 EMKVR:n Suomen ohjelman elokuussa 2022. Tukimahdollisuudet (mm. investointien osalta) kaupalliselle kalastukselle ovat valitettavasti rajalliset ja esimerkiksi toimet kalastuslaivaston kehittämiseksi ja ajan tasalle saattamiseksi vaatisivat lisätoimia. Näyttää siltä, että EU:n uuden rahastoasetuksen ja Suomen ohjelman soveltaminen alkaa loppusyksystä 2022, mutta täydellä teholla vasta vuoden 2023 aikana. Talousarvioesitykseen on varattu tarkoitukseen määräraha.

Byrokratian vähentäminen ei ole edennyt, päinvastoin. EU:n komission käsittelyssä oleva esitys valvonta-asetuksen muuttamiseksi sisältää uusia valvontatoimia, jotka toteutuessaan lisäävät yrittäjien kustannuksia ja työtaakkaa. Uusi tulossa oleva lisäsääntely kohdistuu erityisesti rannikkokalastukseen.

EMKVR:n ohjelman onnistunut ja tehokas soveltaminen voi parantaa kalastuselinkeinon edellytyksiä. Monet asiat ovat kuitenkin kiinni kansallisesta päätöksenteosta ja kalastuspoliittisista ratkaisuista, kuten 2016 voimaan astuneen kansallisen kalastuslain ja sen perusteella annetun kalastusasetuksen toimeenpanosta sekä muusta kalastuslainsäädännöstä, esimerkiksi kansallisen YKP-lain soveltamisesta ja kulloisestakin lohiasetuksesta. **Kalastuslainsäädännössä ja sen toimeenpanossa on turvattava kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset**.

Uusia kalastuselinkeinoon negatiivisesti vaikuttavia asioita on myös näköpiirissä. EU:n **energiadirektiivin uudistaminen** johtanee siihen, että kaupallinen kalastus menettää nykyisen polttoaineiden verovapauden ja siten polttoainekustannukset nousevat. Polttoaineita koskevilla **uusilla veroratkaisuilla (EU-säädöksillä tai kansallisesti) ei tule lisätä kalastusyritysten kustannuksia**.

Hyvin laajoja **merituuliteollisuusalueita** on myös suunnitteilla suomalaisten kalastajien kalastusalueille (katso liite 2 ja https://sakl.fi/merituulivoima-suomessa/) ja sen lisäksi suunnitellaan lisää merellisiä suojelualueita. Muun muassa **EU:n ennallistamisasetuksen vaikutuksia** kaupallisen kalastukseen on arvioitava perusteellisesti. Kaikki tämä tekee kaupallisen kalastuksen toimintatilan yhä ahtaammaksi. **Missä saa ja voi enää jatkossa kannattavasti kalastaa?**

Hallitus esittää myös toimijakohtaisen kiintiöjärjestelmän osittaista romuttamista (HE 205/2022 vp) ja valtioneuvosto on lokakuussa päättänyt **siian verkkokalastukseen uusista rajoituksista**, jotka tulevat vähentämään luonnonsiian tarjontaa kuluttajille. Nämä toimet aiheuttavat suurta epävarmuutta ja huolta elinkeinon piirissä.

4. Hylje ja merimetso

Harmaahylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä ja etenkin hylje on suurin yksittäinen ammattikalastuksen toimintaan rannikolla vaikuttava tekijä. Näiden kysymysten osalta ei valitettavasti ole saatu konkreettista parannusta aikaan viime vuosien aikana. EMKR toimintaohjelmakauden (2014–2020) aikana korvattavaksi tuli ainoastaan hylkeiden ja merimetsojen saalille aiheuttamat vahingot, ja yhä suurempi osa vahingoista jäi yrittäjien vastuulle. Kalastusvakuutusjärjestelmä korvaa ainoastaan osittain hylkeiden pyydyksille aiheuttamat vahingot. Uuden kauden (2021–2027) korvausmenettelystä ei tällä hetkellä ole tarkkaa tietoa. Tämä korostaa entisestään hylkeen ja merimetson kannansäätelyn tärkeyttä. **Hyljekanta on lisännyt kalakantojen niin kutsuttua luonnollista kuolevuutta** ja tämä näkyy esimerkiksi siikakantojen kehityksessä (Luke syyskuu 2021).

Maa- ja metsätalousministeriö on jo vuonna 2018 käynnistänyt **hyljekantojen hoitosuunnitelman päivittämisen**, mutta suunnitelma ei vieläkään ole valmistunut (syyskuu 2022) monista kiirehtimispyynnöistä huolimatta. Päivitetty suunnitelma (luonnos) ehtii jo vanhentua ennen kuin se edes on hyväksytty.

Merimetso-ongelman suhteen ei ole saatu merkittäviä toimia aikaan. Merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen kalastukselle on vielä ratkaisematta ja asian selvittely on käynnistynyt ja alkaa Luken kenttätöinä vasta vuoden 2023 aikana.

5. Yksityiskohtaiset esitykset

Yksityiskohtien osalta esitämme seuraavaa:

Hylje ja merimetso, saimaan norpan suojelu

- maa- ja metsätalousministeriön hyljekantojen hoitosuunnitelman päivitys on saatava lopulta valmiiksi
- on syytä ryhtyä toimiin metsästyksen ja erityisesti vahinkoeläinten poistamisen tehostamiseksi ja on vältettävä kaikki toimia, jotka estävät metsästyksen harjoittamista, esimerkiksi perustamalla uusia suojelu- ja metsästyskieltoalueita pitkin rannikkoa. Itämeren norpan metsästysmääriä on lisättävä.
- hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot korvataan todennäköisesti vain osittain EMKVR:n kautta ja kalastusvakuutusjärjestelmä on riittämätön väline pyydysvahinkojen korvaamisessa. Hylkeiden (ja merimetsojen) aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen olisi varattava erillinen määräraha valtion talousarviossa ja/tai muutettava kalastusvakuutustukea koskevaa lainsäädäntöä.
- saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen kaupallisille kalastajille on varattava riittävä määräraha
- merimetsokanta aiheuttaa ongelmia käytännön kalastukselle ja vaikuttaa merkittävästi kaupallisesti tärkeisiin kalakantoihin. Merimetsokannan rajoitustoimiin olisi ryhdyttävä heti.

SAKL:n tiedotus- ja kehittämistoiminta (30.40.51)

- hallitus on esityksessään poistanut vuoden 2022 talousarviossa olevan ja eduskunnan lisäämään 100 000 euron suuruisen määrärahan Suomen Ammattikalastajaliitolle

- kalastuselinkeinon itse harjoittamaan elinkeinokalatalouden edistämistoimintaan tulisi varata määräraha ko. momentilta. Suomen Ammattikalastajaliitto on ainoa valtakunnallinen ammattikalastajien ja kalastuselinkeinon järjestö maassamme. Määräraha on erityisen tärkeä tilanteessa, missä elinkeinon toimintaan liittyvät paineet ovat suuret.
- esitämme, että eduskunta palauttaa summan ja 100.000 euron määräraha myönnetään myös 2023 talousarviossa.
- jaoston pyytämänä tietona myös liitteessä 2 ”tilannekatsaus yhdistyksen toiminnasta ja jäsenistöstä”.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Kim Jordas
toimitusjohtaja

Liite 1. Ammattikalastusta tilannetta kuvaavia dioja. Lähde: Luke.

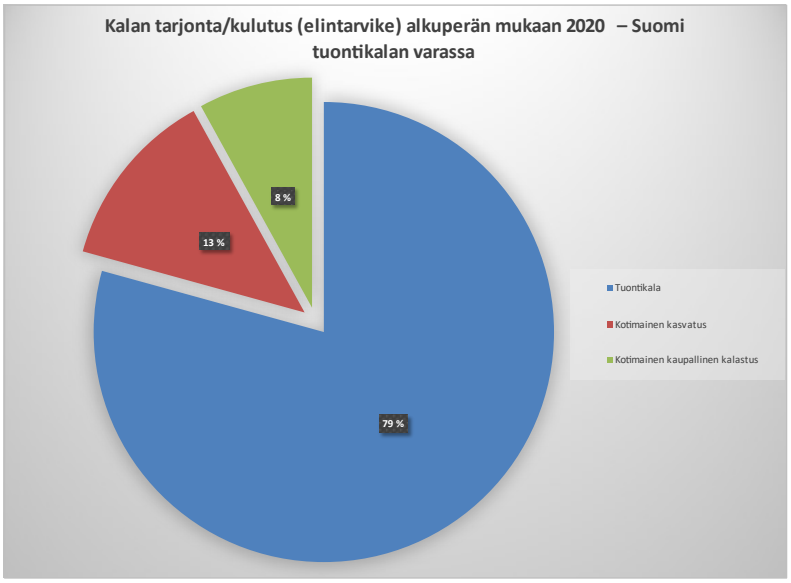

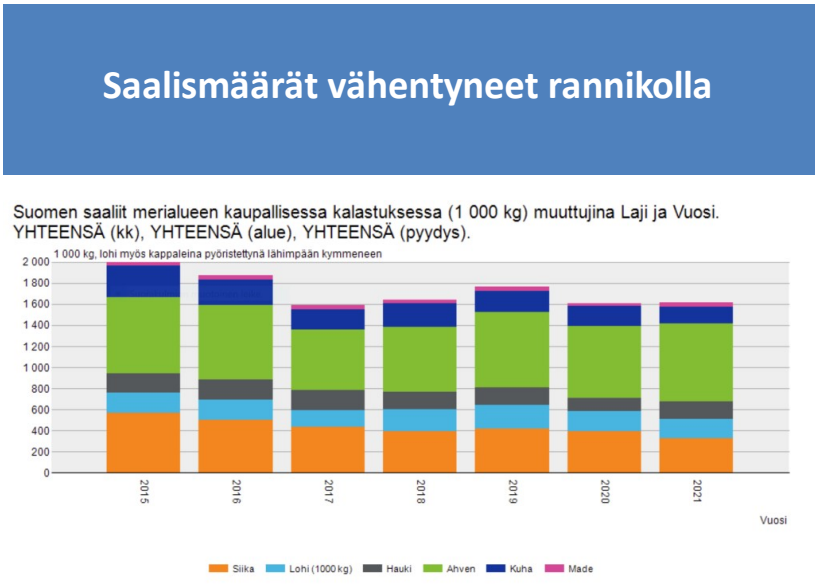

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf

www.sakl.fi
sakl@sakl.fi

Saalismäärät vähentyneet avomerellä

Suomen saaliit merialueen kaupallisessa kalastuksessa (1 000 kg) muuttujina Laji ja Vuosi.
YHTEENSÄ (kk), YHTEENSÄ (alue), YHTEENSÄ (pyydys).

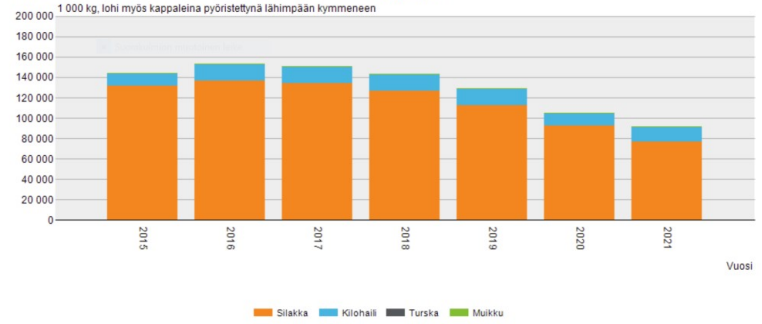

Saalismäärät vakaampia sisävesillä

Kaupallisen kalastuksen saalis sisävesialueella (1000 kg, ravut 1000 kpl) muuttujina Laji ja Vuosi.
YHTEENSÄ (ELY-keskus).

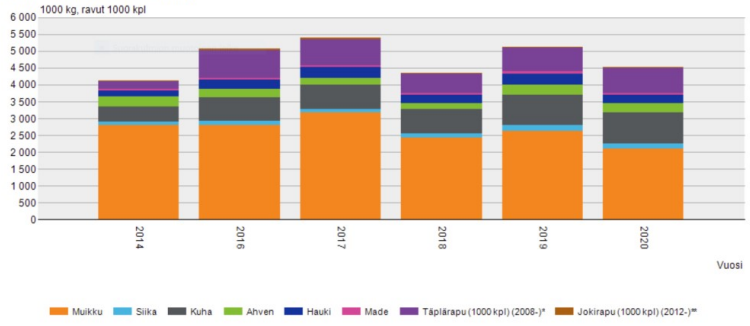

Ammattikalastajien (ryhmä I) määrä vähentynyt voimakkaasti merialueella

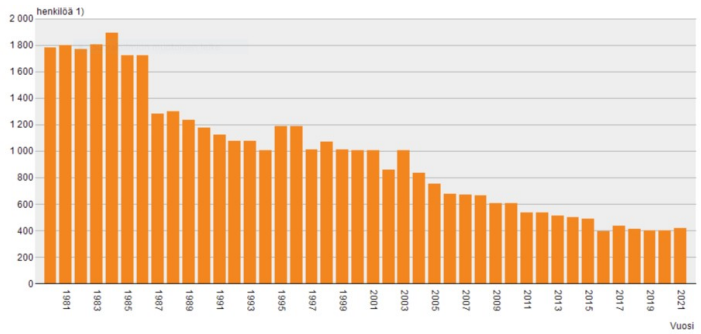

Ammattikalastaja palvelee kuluttajaa. Yritystoimintaa luonnon ehdoilla.

Liite 2. Suunnitteilla olevat merituulivoimapuistot Suomen lähialueilla (Suomi ja Ruotsi), epävirallinen kartta. Katso lisää https://sakl.fi/merituulivoima-suomessa/

Liite 3. Tilannekatsaus SAKL:n toiminnasta ja jäsenistöstä.

Liiton toiminnan yleinen tarkoitus

Sääntöjen määrittelemä liiton tarkoitus

Suomen Ammattikalastajaliitto on vuonna 1980 perustettu puoluepoliittisesti sitoutumaton aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää ja valvoa jäsentensä taloudellisesti kannattavaa ja kestävää kalastustoimintaa. Liitolla on myös elinkeinoon liittyvä luonto-, ympäristö- ja kulttuuriperintötehtävä.

Perusperiaatteet liiton toiminnassa

Liiton jäsenet toimivat avomerellä, rannikkoalueella, saaristossa ja sisävesialueella. Liitto ottaa huomioon ja edustaa tasapuolisesti kaikkia ammattikalastajaryhmiä ja kalastusmuotoja. Liiton päätehtävänä on elinkeinolle hyväksytyn strategian toteuttaminen. Liiton tehtävänä on myös elinkeinon kehittäminen sekä sisäisen tiedotus ja ulkoinen viestintä, yhteistyö sidosryhmien kanssa ja tarvittavan rahoituksen järjestäminen liiton toiminnalle.

Liiton toiminnan arvot ovat asiallisuus, rehellisyys, avoimuus ja luottamuksellisuus.

Liiton toiminta yleisellä tasolla

Liiton toiminta jakaantuu viiteen osaan.

1. Järjestötyö
2. Edunvalvonta
3. Kehittäminen
4. Tiedotus
5. Yhteistoiminta

Liiton perusrahoituksen muotona toimii jäsenistöltä kerättävät jäsenmaksut. Jäsenmaksuilla rahoitetaan järjestötyö, edunvalvonta ja yhteistoiminta. Kaupallisen kalastuksen kehittäminen ja kaupallisen kalastukseen liittyvä (kalastusyritykset ja ulkoinen) tiedotus rahoitetaan pääosin momentilta 30.40.51 (eduskunnan lisäämä osuus) ja/tai EU-hankerahoituksella (kalatalousrahasto). Näilläkin osilla on yleensä omarahoitusosuus.

Eduskunta on edellisinä vuosina hyväksynyt määrärahan Suomen Ammattikalastajaliitto ry:lle käytettäväksi kalastuselinkeinon edistämiseen. Määrärahan käyttö pidetään erillään muusta toiminnasta (edunvalvonnasta ja muusta hanketoiminnasta) käyttämällä kirjanpidossa omaa kustannuspaikkaa ja työaikaseurantaa.

Liiton strategia

Liiton toiminta perustuu vuonna 2021 hyväksyttyyn strategiaan (tiivistelmä kuvassa alla).

Liiton toiminta vuonna 2022

Liiton toimintasuunnitelma vuodelle 2022 linkissä https://sakl.fi/wp-content/uploads/Toimintasuunnitelma_2022.pdf . Toimintasuunnitelma kattaa kaikki liiton toiminnot.

Kehittäminen ja tiedotus

Maa- ja metsätalousministeriö on vuosittain myöntänyt hakemuksesta erityisavustuksen kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin eduskunnan varaamasta määrärahasta. Avustus perustuu liiton laatimaan hankesuunnitelmaan.

Vuoden 2022 hankkeen laadullisina tavoitteina:
- kalastusyrittäjien osaamisen ja tietotaidon parantuminen, erityisesti toimintaympäristössä tapahtuvien muutoksien osalta
- elinkeinoa koskevien valtakunnallisten strategioiden jalkauttaminen (esim. valtioneuvoston hyväksymä kotimaisen kalan edistämisohjelma)
- kalastusyrittäjyyttä palvelevan tiedon välittäminen, erityisesti sähköisiä kanavia käyttäen
- kalastuselinkeinoa palvelevan kehittämistyön käynnistyminen konkreettisilla hankkeilla ja toimilla (MSC-sertifiointi, erilaiset kalan laatuhankkeet ym.)
- elinkeinon yhteistoiminnan lisääntyminen, kalastusyrittäjien välisen yhteistyön tiivistyminen
- suuren yleisön tietämyksen lisääntyminen kalastuselinkeinoa koskien

Hankkeessa on myös määrällisiä tavoitteita.

Vuoden 2022 hankkeen keskeiset osat:

1. Sisäinen viestintä: Kalastusyrittäjille suunnatun ajankohtaistiedon tuottaminen ja jakaminen, yleinen tiedottaminen luonnonavaran taloudellisesta ja kestävästä hyödyntämisestä, hyvien käytäntöjen levittäminen yrittäjille sekä kalastusyrittäjien tietotaidon lisääminen.
2. Ulkoinen viestintä: Viestinnän keskiössä on ammattikalastuksen rooli kaupallisen kotimaisen luonnonkalan tuottajana. Tavoitteena on mahdollistaa ammattikalastuksen jatkuminen, joka on edellytyksenä kotimaisen luonnonkalan tarjonnalle.
3. Kehittäminen: Kehittämistoimilla ja erilaisilla selvityksillä edistetään kalastuselinkeinon uusiutumista. Hankkeen avulla edistetään myös uusien kaupallista kalastusta koskevien hankkeiden suunnittelua ja niitten käynnistymistä.

Tiedotus- ja kehittämistoiminnan on todettu olevan tärkeä jäsenistölle. Määrärahalla on voitu tehostaa kyseisiä toimia merkittävästi.

On huomattava, että hanke on yleinen, eli ei pelkästään koske SAKL:n jäsenistöä vaan kaikki kaupalliset kalastajat, sekä myös mahdolliset muut kiinnostuneet kala-alan toimijat ovat hankkeen piirissä. SAKL:lla on eräiden ulkopuolisten arvioiden mukaan muun muassa kala-alan ajankohtaisin verkkosivusto.

Jäsenistö

Liitolla on jäseniä kalastusyrityksiä (kaupallisen kalastajan yksikköjä, ryhmä I) sekä avomerellä (troolikalastus), rannikolla että sisävesillä. Jäsenien määrä on vajaat 200, jäsenyksiköt edustavat yleensä 1–4 henkilöä, muutama tätäkin suurempi yritys on jäsenistössä. SAKL:n jäsenet tuottavat 94 prosenttia Pohjanlahden silakan, 87,9 prosenttia keskisen silakan ja 94 prosenttia kilohailin Suomen kokonaissaaliista (trooli- ja rysäkalastus, vuosi 2021). Tieto perustuu MSC-sertifioinnin yhteydessä kerättäviin tietoihin https://sakl.fi/wp-content/uploads/LRQA-MSC-Vessel-List-90126-FinHerSprat-03052022.pdf . Melkein kaikki Suomen troolikalastusyritykset ovat liiton jäseniä. Rannikkolajien osalta ei ole vastaavaa tietoa, mutta suurimmat rannikkokalastusyksiköt ovat liiton jäseniä. Sisävesillä liitolla on jäseniä erityisesti Saimaan alueelta.

Yhteystiedot

Liiton hallituksen puheenjohtaja: Ammattikalastaja Olavi Sahlstén, Naantali, puh. 0400-227 448 olavi.sahlsten@sakl.fi

Liiton toimisto: Toimitusjohtaja Kim Jordas, Lapinjärvi, puh. 0400-720 690, kim.jordas@sakl.fi

Liiton verkkosivut: www.sakl.fi